

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ**ДОН-КІХОТ З ОПСЫ**

4 стар.

ДЫПКУР'ЕР**ВІЗІТ ГЕНЕРАЛЬНАГА
ДЫРЭКТАРА МАГАТЭ****АДКРЫТА ГЕНКОНСУЛЬСТВА ў РЫО-ДЭ-ЖАНЕЙРА**
3 стар.**ПРАДСТАЎЛЯЕ ГАЛЕРЭЯ "LaSandr"****Іван АХРЭМЧЫК У ЛЮСТЭРКУ ЧАСУ**

4 стар.

**БЕЛАРУСКАЕ ВЯСЕЛЛЕ:
ВЯНЧАННЕ**

5 стар.

АСОБА**РОЗДУМ АБ ТВОРЧАСЦІ
Сакрата ЯНОВІЧА**

7 стар.

КОНКУРС**"БЕЛАРУСЬ У МАІХ МАРАХ"**

8 стар.

ДЭБЮТ**ВЕРШЫ "МАЛАДЗІЧКОЎЦАЎ"**

8 стар.

ЛЕТНІК**ВАНДРОЎКА ў СЯРЭДНЯВЕЧЧА**

6 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА**РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ**

Голас Радзімы

5 верасня 2001 года

Цана 114 рублёў

№ 36 (2750)

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

ПЕРШАЕ ВЕРАСНЯ — СВЯТА ДЛЯ ўСІХ?

Першае верасня — дзень, які назаўсёды застаецца асаблівым для кожнага чалавека. Спачатку мы самі ідзем у школу. Праз пэўны час гэта робяць нашы дзеці. І яшчэ невядома, што больш хвалюе — сваё школьніцтва ці вучоба малых. Нам вельмі хочацца, каб дачка ці сын вучыліся лепей і лягчэй за нас, каб кожны іх школьны год быў добрым і светлым.

РЭФОРМА

На працягу некалькіх гадоў вучні беларускіх сярэдніх школ трапляюць у дзесятку лепшых па выніках міжнародных алімпіяд. Калі ў 1990 годзе ў інтэлектуальных спаборніцтвах узялі ўдзел чатыры школьнікі з Беларусі, то летась — ужо 26. Яны паказвалі свае веды па матэматыцы, інфарматыцы, хіміі, біялогіі, экалогіі і атрымалі 4 залатыя, 8 сярэбраных і 7 бронзавых медалёў. У 2001 годзе на міжнародных алімпіадах 26 з 28 школьнікаў былі ўзна-

гароджаны 4 залатымі, 9 сярэбранымі і 13 бронзавымі медалямі. Аднак гэта тыя, каго можна аднесці да інтэлектуальнай эліты. На Беларусі ж сярэдня адукацыя абавязковая для ўсіх. І рэформа сярэдняй школы тычыцца таксама кожнага вучня.

Усе намаганні спецыялістаў па рэфармаванню сярэдняй школы маюць мэту палепшыць адукацыйны ўзровень нацыі і даць кожнаму магчымасць для сама-рэалізацыі.

— Закачэніне на 2-й стар. —

ПАДЗЕЯ

СНД — 10 ГАДОЎ

27—28 жніўня ў Мінску прайшла навукова-практычная канферэнцыя, прысвечаная 10-годдзю ўтварэння Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

Дыпламаты, дзяржаўныя і грамадскія дзеячы, якія сабраліся на гэты форум, не толькі адзначылі той факт, што за час існавання СНД быў пройдзены няпросты шлях развіцця, але і абмеркавалі такія важныя тэмы, як эканамічнае ўзаемадзеянне краін Садружнасці; рэаліі і перспектывы супрацоўніцтва; становішча ў зонах канфліктаў на тэрыторыях дзяржаў — удзельніц СНД; узаемадзеянне краін СНД у сферы забеспячэння бяспекі дзяржаў, барацьбе са злчыннасцю і тэрарызмам; прававыя асновы супрацоўніцтва ў гуманітарнай сферы і сферы экалагічнай бяспекі...

Ул. кар.

РАДАВОД

БелТА.

Маладажоны, студэнтка IV курса дэфекталагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя М. Танка Вольга КАЧУРКА і пяцікурснік Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўні-

версітэта, будучы інжынер-механік Віталь ГРЫЦУК, па традыцыі ў пачатку сумеснага жыцця прышлі да святых Брэсцкай крэпасці-героя.

Фота Романа КАБЯКА.

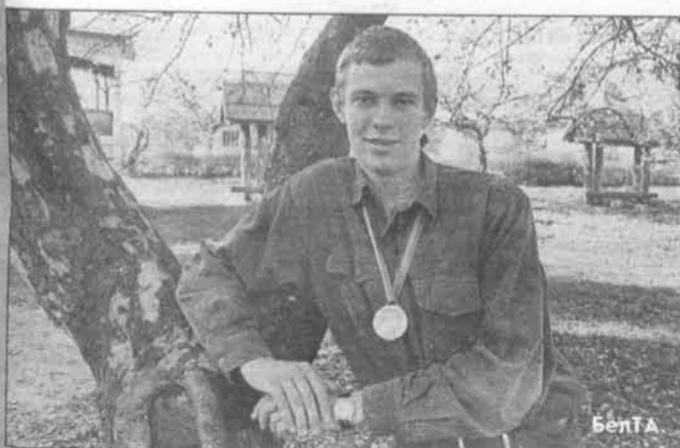
НАТАТКІ З НАГОДЫ

ШЫПЫ І РУЖЫ АЛІМПІЙСКАГА РУХУ

112-я сесія Міжнароднага алімпійскага камітэта, якая адбылася нядаўна ў Маскве, вызначыла асноўныя накірункі развіцця алімпізма.

Калі ў IV стагоддзі да н. э. на падставе рэканструкцыі спісаў пераможцаў была ўмоўна вызначана дата першых Алімпійскіх гульняў — 776 г. да н. э.,

— Працяг на 3-й стар. —

БелТА.

Арцём КОХАН, выхаванец Лужаснянскай гімназіі, што ў Віцебскім раёне, адзін з самых "абяцяючых" матэматычных талентаў краіны. У міжнародных алімпіадах па матэматыцы ў Румыніі, на Тайване ён аказаўся ў ліку пераможцаў.

КУПАЛЬНЫ СЕЗОН

НЕ ДРАЖНІЦЕ НЕПТУНА!

На працягу купальнага сезона бягучага года (чэрвень-ліпень) у вадаёмах краіны танула 2 106 чалавек, з іх — 546 дзеці. Адыйшлі ў свет іншы 694 недарэчныя плыўцы (88 — непаўналетнія), выратавана — 1 412. У параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года колькасць загінуўшых у царстве Нептуна вырасла болей чым у два разы. Тэндэнцыя, мякка кажучы, трывожная... З гэтай сумнай нагоды карэспандэнт "ГР" сустраўся з галоўным спецыялістам Таварыства выратавання на водах (ТВВОД) Віктарам ПРЫГОДЗІЧАМ.

— Асноўная прычына гібелі людзей на вадзе — недастатковая культура адпачынку, — сцвярджае Віктар Нікіфаравіч. — Па-першае, купаюць-

ца ў незнаёмых, неправераных, а то і забароненых месцах — рэках, азёрах, вадасховішчах; і наогул, у вадаёмах, якія не прызначаны для

правядзення вольнага часу на вадзе: у кар'ерах, катлаваннах.

Па-другое, — купанне ў стане алкагольнага ап'янення. Як сведчаць даныя, амаль кожны другі з дарослых тапельцаў адпраўляецца на той свет у кампаніі зялёнага змяя.

Трэцяе — грубыя парушэнні правіл бяспекі паводзін на вадзе.

— Закачэніне на 2-й стар. —

СПОРТ

Адбылося сумеснае пасяджэнне калегіі Міністэрства спорту і турызму, выканкамаў Нацыянальнага алімпійскага камітэта і Паралімпійскага камітэта Беларусі. Разгледжаны праграмы падрыхтоўкі беларускіх спартсменаў да XXVIII летніх Алімпійскіх і XII Паралімпійскіх гульняў 2004 года ў Афінах, міжведасная праграма "Развіццё дзіцячага і падлеткавага спорту і падрыхтоўка спартыўнага рэзерву нацыянальных каманд Рэспублікі Беларусь на 2001—2004 гады" і ход падрыхтоўкі беларускіх спартсменаў да XIX зімніх Алімпійскіх гульняў 2002 года ў Солт-Лейк-Сіці (ЗША).

Падрыхтоўка беларускіх спартсменаў да Алімпіяды-2002 прызнана здавальняючай.

Аксана РЭЙ.

Беларуская пяціборка Жанна ШУБЯНОК (на здымку) — у ліку мацнейшых у свеце.

БелТА.

АСПЕКТ ПРОБЛЕМЫ (Пачатак на 1-й стар.)

ПЕРШАЕ ВЕРАСНЯ — СВЯТА ДЛЯ ЎСІХ?

Што ж змянілася ў беларускай сістэме адукацыі за апошні час?

Дзеці атрымліваюць сярэдняю адукацыю на працягу 11 гадоў. Цяперашнія захаваны на тое, каб паступова перайсці да 12-гадовага тэрміну навучання ў сярэдняй школе і 4-гадовага ў вышэйшай. Міністр адукацыі Васіль Стражаў запэўнівае, што адбываецца якасна новы падыход да сістэмы адукацыі, які адпавядае запланаванаму пераходу еўрапейскай вышэйшай школы да чатырохгадовага навучання ў 2008—2010 гадах на базе 12—13-гадовай сярэдняй школы.

Сёлета ў падрыхтоўчыя класы прыйдзе 104 тысячы вучняў (85 працэнтаў беларускіх дзяцей наведваюць дашкольныя ўстановы, дзе рыхтуюцца да школы). Апошнім часам колькасць паступаючых у школу памяншаецца — летась іх было 117 тысяч, што з'яўляецца натуральным адлюстраваннем існуючай дэмаграфічнай сітуацыі на Беларусі.

Асаблівае рэформы — плануемы п'яцідзённы вучэбны тыдзень. Пакуль два выхадныя дні ёсць толькі ў малодшых школьнікаў і ў тых, хто паступіў у школу ў 1998-м годзе і пазней. Астатнім прыйдзеца працаваць па шэсць дзён. На жаль, у дарэформенныя часы праграмы былі складзены так, што, каб увесці п'яцідзёнку, дзецям прыйшлося б праводзіць на ўроках па 8 гадзін.

ГОНАР РЭФАРМАТАРАЎ

Гонар рэфарматараў — умовы, якія ўдалося стварыць для шасцігодка падрыхтоўчых класаў. Большасць з іх (у гарадах — 76,8 працэнта, у Мінску — 98 працэнтаў) у першы свой год навучаюцца на базе дзіцячых садоў. Пасля чатырох урокаў па 35 хвілін да іх прыходзіць выхавальнік, які знаходзіцца з дзецьмі ўжо да 6 гадзін вечара. У саду — чатырохразовае гарачае харча-

ванне і ўсе ўмовы для гульні, адпачынку. Тыя ж, хто наведвае падрыхтоўчыя класы непасрэдна ў школе, атрымліваюць бясплатныя абеды.

Для бацькоў навучанне дзяцей у падрыхтоўчым класе на базе дзіцячага сада-вельмі зручнае і, што немалаважна, таннае. Яшчэ нядаўна плата за дзіцячы сад на Беларусі складала 4,6 працэнта ад сярэдняй заробковай платы. Цяпер гэтая лічба павялічылася, але нязначна — 6,6 працэнта (прыкладна 8 долараў ЗША). Дарэчы, у Расіі, на Украіне кошт паслуг дзіцячых садоў вышэйшы за наш у 4—5 разоў. Сістэма навучання шасцігадовых вучняў, падобная да беларускай, існуе яшчэ толькі ў дзвюх дзяржавах Еўропы — Вялікабрытаніі і Даніі.

З аднаго боку, бацькі малодшых школьнікаў незадаволены вялікімі вучэбнымі напружаннямі, з другога, пазней — недастатковасцю ведаў сваіх дзяцей па пэўных прадметах для паступлення ў ліцэй, гімназію, а потым у ВНУ. Міністр адукацыі адказвае на гэта так: "За апошнія гады вучэбны ціск у пачатковай школе знізіўся на 25 працэнтаў".

Паколькі асноўныя прэтэнзіі бацькоў тычацца вывучэння дзецьмі замежных моў, выветлілі сітуацыю.

ЗАМЕЖНЫЯ МОВЫ

У 1990 годзе замежную мову з першага класа вучыла 12 працэнтаў дзяцей, цяпер жа — 40. Астатнія пачынаюць навучэнне з 5 класа. Васіль Стражаў лічыць, што для пераходу ўсіх школ да вывучэння замежнай мовы з самага пачатку вучобы ў школе спатрэбіцца 7—8 гадоў. Але тут ёсць яшчэ адна праблема, найперш актуальная для сельскіх школ, — недахоп настаўнікаў замежных моў. І гэта пры тым, што калі раней іх рыхтавалі толькі ў лінгвістычным універсітэце, то зараз яшчэ ў некалькіх ВНУ і педагагічным ка-

леджы. Васіль Стражаў каменціруе становішча такім чынам: "Калі раней спецыялісты з веданнем замежных моў маглі ўладкавацца на працу толькі ў школы, то зараз яны запатрабаваныя і ў іншых сферах — прамысловасці, бізнесе. Таму настаўнікаў замежных моў у школах не хапае".

НОВАЎВЯДЗЕННІ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

Цяпер пра новае ў старэйшых класах сярэдняй школы. Сёлета 34 000 выпускнікоў добраахвотна прайшлі тэсціраванне па агульнаадукацыйных прадметах, вынікі якога залічваліся ў якасці выпускных экзаменаў у школе і ўступных у ВНУ. Праўда, не ўсе беларускія ВНУ прымалі вынікі тэсціравання (у тым ліку медыцынскі інстытут і БДУ). Да 2006 года мяркуецца ўвесці падагульняючае тэсціраванне ведаў школьнікаў на ўзроўні базавай школы, у 2008—2020 — за курс сярэдняй школы.

З 2002 года пачнецца рэалізацыя наступнага этапу рэформы — пераход да абавязковай 10-гадовай асноўнай агульнаадукацыйнай школы. У Міністэрстве адукацыі спадзяюцца, што такі захад дазволіць зняць добры адукацыйны грунт для далейшага навучання.

ВУЧЭБНЫЯ ПЕРАГРУЗКІ І ЗДAROЎЕ

Праблема перагружак у школе хвалюе і бацькоў, і медыкаў, і настаўнікаў. Асабліва ў ліцэях, гімназіях, колькасць якіх у краіне за апошнія 7 гадоў павялічылася з 80 да 107. Вучыцца там лічыцца прэстыжным, пасля іх заканчэння больш шансаў трапіць у таксама прэстыжнае ВНУ. Але, па словах начальніка аддзела аховы мацярынства і дзяцінства Міністэрства аховы здароўя Лідаіі Матуш, вучэбныя напружкі ў

такіх установах непасільныя нават для цалкам здаровых дзяцей. У нас жа, па статыстыцы, зараз у школу прыходзіць толькі 20—25 працэнтаў практычна здаровых хлопчыкаў і дзяўчынак. Пяцьдзесят працэнтаў шасцігодка маюць тыя ці іншыя функцыянальныя парушэнні ў стане здароўя. Астатнія — хранічныя паталогіі. З цягам вучобы ў школе колькасць дзяцей з функцыянальнымі парушэннямі павялічваецца, практычна здаровых — памяншаецца і набліжаецца да 15 працэнтаў. Гэтая тэндэнцыя асабліва відавочная ў ліцэях і гімназіях. Але справа не толькі ў вучэбных і псіхічных напружках у школе. Лідаіі Матуш падкрэслівае: "Шмат залежыць ад сям'і. Хворыя бацькі нараджаюць слабых дзяцей, якія становяцца хворымі падлеткамі, а потым хворымі дарослымі. Атрымліваецца замкнёнае кола". А міністр адукацыі гаворыць на гэты конт: "Школа не здымае з сябе адказнасць за здароўе дзяцей. Шмат залежыць ад зручнасці будынка школы, асвятлення. Вельмі важнае значэнне мае, у колькі змен займаюцца дзеці. На жаль, летась 70 тысяч дзяцей вучыліся ў трэцюю змену. У новым навучальным годзе яе ў беларускіх школах ужо не будзе. Але другая змена па-ранейшаму застаецца прыкладна ў 17 працэнтах беларускіх сярэдніх школ. Два выхадныя дні, павелічэнне колькасці ўрокаў фізыхавання з 2 да 3 гадзін у тыдзень павінны спрыяць больш здароваму ладу жыцця вучняў. Тым не менш у першую чаргу менавіта бацькі адказныя за здароўе сваіх дзяцей".

А ўвогуле выхаванне будучага пакалення не бывае лёгкім і простым ні для бацькоў, ні для дзяржавы. І каб першае верасня заставалася сапраўдным святам для ўсіх, усім разам і трэба пра гэта клапаціцца.

Алена СПАСЮК.

МІНСК СЁННЯ

Мікрараён "Зялёны Луг".
Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ, БелТА.

КОРАТКА

«Я — МІНЧАНІН»

Першы ўрок новага навучальнага года ва ўсіх сярэдніх агульнаадукацыйных школах беларускай сталіцы прайшоў на тэму "Я — мінчанін". Пра гэта паведаміў начальнік упраўлення адукацыі Мінгарвыканкама Міхаіл Ціцанкоў. Ён адзначыў, што такія ўрокі выхоўваюць патрыятызм, гонар за родны горад, умацоўваюць пераэмансцыю пакаленняў.

***

Праграма "Дзеці горада Мінска", разлічаная на 2001—2005 гады, зацверджана Мінгарвыканкамам. Яна ўключае ў сябе пяць падпраграм: "Дзеці Чарнобыля", "Дзеці — інваліды", "Дзеці — сіроты", "Удасканаленне сацыяльнага абслугоўвання сям'і і дзяцей", "Дзіцячае харчаванне".

Ул. кар.

КУПАЛЬНЫ СЕЗОН (Пачатак на 1-й стар.)

Што тут маецца на ўвазе? Уваход у ваду ў распаненым стане. Да прыкладу, пагуляць у футбол і — апаласнуцца. У гэтым выпадку можа наступіць рэзкі перапад тэмпературы цела, адбыцца спазм сасудаў — аж да спынення сэрца! А ў ваду трэба ўваходзіць паступова, каб арганізм адаптаваўся...

Небаспечнай з'яўляецца і такая з'ява, як бравада на вадзе, асабліва сярод падлеткаў: захваты, прытопліванні. Таксама шкодныя рознага кшталту спрэчкі: маўляў, я пераплаву рэчку туды і назад за пэўны адрэзак часу. Нарэдка прычынай смерці з'яўляецца і выкарыстанне рэчаў, якія не прызначаны для плавання: тыя ж аўтамобільныя камеры і г. д.

Вельмі часта здараецца, што дарослыя адлачываюцца на берэзе, а малыя гуляюць у вадзе самі па сабе. Дзіцяці ж дастаткова трапіць у глыбокае месца — і ўсё.

З жніўня ў Гродзенскім раёне патанулі бацька з сынам: першы кінуты ратаваць сваё дзіця, вучня 3-га класа. У той жа дзень у Гарадоцкім раёне Віцебскай вобласці двое п'яных

НЕ ДРАЖНІЦЕ НЕПТУНА!

лавалі з лодкі рыбу. У выніку мужчыны, 1964-га і 1969-га гадоў нараджэння, і хлопчык чатырох гадоў, сын аднаго з іх, загінулі...

— **Віктар Нікіфаравіч, працаваўшы падначаленым — выратавальнікам на вадзе, складаная і высакародная. Раскажыце, калі ласка, пра "кухню" ТВВОД: ці забяспечана арганізацыя кадрамі, якое фінансаванне становішча, у якім стане знаходзіцца выратавальныя сродкі?**

— Кадрамі мы ўкамплектаваны, будзем казаць, няблага. Раней вадалазаў і матарыстаў рулявых рыхтавалі цэнтралізавана — пры Рэспубліканскім саветаце ТВВОД працавалі спецыяльныя курсы. Цяпер гэта адбываецца пры абласных саветах. А Цэнтральная вадалазная кваліфікацыйная камісія альбо выяжджае на месцы, каб прыняць экзамены, альбо выклікае навучэнцаў у Мінск.

Што тычыцца забеспячэння, то вадалазна-выратавальная служба фінансуецца з дзяржбюджэта, а

ТВВОД — арганізацыя гаспадарчарэзлікова.

— **І што, грошай хапае!**

— ТВВОД больш-менш жыве нармальна, а вось вадалазна-выратавальнай службе лепшае фінансаванне не пашкодзіла б. Ім трэба абнаўляць і парк выратавальных плаўсродкаў, і вадалазную амуніцыю... Пакуль рамантуем, як кажуць, патаем. Да прыкладу, плаўсродкі можна выкарыстоўваць 10 год, а нашы выратавальныя кацеры сыйшлі на ваду недзе ў 1983—86 гадах.

— **Цікава, як у ТВВОД складваюцца адносіны з мясцовымі органамі ўлады, ці ёсць узаемадзеянне!**

— Улады на месцах да праблемы выратавання людзей на вадзе сёння ставяцца сур'ёзна. Ва ўсіх аблвыканкамах прыняты адпаведныя рашэнні, ёсць і пастанова Савета Міністраў № 1 ад 6 студзеня 1999 года. Таксама вялікую дапамогу аказваюць органы МУС: у прыватнасці, у час дзяжурстваў у месцах масавага ад-

пачынку людзей каля вады.

— **А ці былі выпадкі, калі гінулі ратаўнікі!**

— Не, на тое яны і ратаўнікі, каб не тануць, а прыходзіць людзям на дапамогу.

— **Вяртаючыся да пытання фінансавання: ці спрабаваў ТВВОД знайсці сабе спонсара?**

— Жывём за членскія ўзносы ды выконваем шэраг заказаў. Скажам, робім ачыстку вадаёмаў і пляжаў. Яны, згодна з адпаведнай пастановай, знаходзяцца ва ўласнасці мясцовых арганізацый, якія нам і плацяць за работу. Што робім яшчэ? Пракладаем трубаправоды, ажыццяўляем падводку розных камунікацый...

— **Апошняе пытанне: ці былі ў вас выпадкі, калі ратаўнікі атрымлівалі за сваю службу ўрадавыя ўзнагароды!**

— Адносна нядаўна, у 1999 годзе. Тады, 13 чэрвеня, вадалаз Гомельскай выратавальнай станцыі Андрэй Бяляеў адлачываў ля кар'ера, што знаходзіцца ў Савецкім раёне горада Гоме-

ля. Пачуў крыкі, падбег і даваўся, што патануў Аляксей Агалаў (як аказалася, вучань 4-га класа)... Андрэй нырнуў адзін раз, другі. На трэцюю спробу хлопца знайшоў, падняў з дна практычна ў стане клінічнай смерці. На берэзе пачаў рэанімацыйныя мерапрыемствы. Калі дзіця трохі ачунала, адвёз яго ў бальніцу. Там хлопца канчаткова выратавалі — выцягнулі літаральна з таго свету.

За гэты ўчынак Андрэй Бяляеў узнагароджаны медалём "За адвагу".

Гутарыў
Алесь МЯСНІКОЎ.

Р. С. Сёння вадалазна-выратавальная служба краіны налічвае 43 вадалазы, 275 матарыстаў-рулявых, 126 медработнікаў і 152 матросы-ратаўнікі. На перыяд купальнага сезона апошніх набіраюць дадаткова...

Але ратаванне кожнага з нас пачынаецца з нас жа саміх. Яшчэ ў часы старажытнай Грэцыі чалавек, які не ўмеў плаваць, лічыўся некультурным.

НАТАТКІ З НАГОДЫ (Пачатак на 1-й стар.)

ШЫПЫ і РУЖЫ СУСВЕТНАГА АЛІМПІЙСКАГА РУХУ

мала хто мог падумаць, якой значнай падзеяй на планеце Зямля стануць старажытныя грэчаскія спаборніцтвы, што праводзіліся ў гонар Зеўса Алімпійскага кожныя чатыры гады летам у Элідзе (вобласці на поўначы Пелапанеса) у свяшчэнным горадзе Алімпіі ля падножжа гары Алімп.

Без усялякага сумнення самы прыкметны пад'ём Гульні атрымалі менавіта ў эпоху сёмага па ліку прэзідэнта МАК Хуана Антонія Самаранча. Мусіць, і сам маркіз, калі прымаў 21 год назад эстафету алімпізма ад лорда Кіланіна, не ўяўляў таго поспеху, якога дасягнуць алімпійскія спаборніцтвы пад яго кіраўніцтвам.

І не выпадкова на выніковай прэс-канферэнцыі 112-й сесіі пер ужо былі прэзідэнт МАК сказаў, што пра ўзрослую папулярнасць Алімпійскага руху сведчыць і той факт, што ў час яго выбарнага на пост кіраўніка МАК 16 ліпеня 1980 года ў Маскве гэтай падзеяй зацікавіліся толькі 15 журналістаў, акрэдытаваных на сесію, а праз 21 год, таксама ў Маскве, іх было ўжо больш за 1 500.

Але Міжнародны алімпійскі камітэт працягвае рухацца наперад. Генеральны дырэктар МАК Франсуа Карар заявіў, што падпісана пагадненне аб утварэнні тэлерадыёвяшчальнай кампаніі "Алімпік брадкастынг сервіс" (OBS), якая будзе весці трансляцыі з усіх Алімпіяд, пачынаючы з 2008 года. Штаб-кватэра OBS размешчана ў Лазане (Швейцарыя). Пераважна большасць яе акцый будзе належаць МАК. Кампанія ствараецца для таго, каб выключыць любую выпадковасць, звязаную з арганізацыяй алімпійскіх трансляцый, і павысіць якасць асвятлення Гульні.

Натуральна, OBS павінна заключыць дагаворы з аргкамітэтамі гарадоў — гаспадароў Алімпіяд. Усе пытанні па стварэнню і арганізацыі працы Алімпійскай радыё-тэлевізійнай службы вырашае саветнік МАК іспанец Манола Рамера.

Хуан Антонія Самаранч за час сваёй працы ў МАК зрабіў сваімі саюзнікамі вялікую армію журналістаў. Шмат каго з іх ён ведае ў твар і па імя. Запрашаў ён у Лазану і групу беларускіх спартыўных карэспандэнтаў.

***

Сталіцай наступных Гульніў XXIX Алімпіяды, як вядома, стаў Пекін. Гэтым старажытнаму гораду аддаў перавагу і маркіз Самаранч, які заявіў, што ў наш час правядзенне Алімпійскіх гульні ператварылася для іх арганізатараў у вельмі выгадную справу. Маскоўская Алімпіяда была апошняй стратнай для гаспадароў Гульніў. Усе наступныя прыносяць толькі прыбытак.

Гапоўнымі крытэрыямі выбару чарговай сталіцы Гульніў для МАК з'яўляюцца, відавочна, два прыярытэты: моманты: гарантыя фінансавання з боку ўрада і чаргаванне кантынентаў. Мяркуюць самі: з 1980 года — Еўропа, Амерыка, Аўстралія, Еўропа. Афрыка і Паўднёвая Амерыка пакуль па-за

"гульніў": не вызначаюцца стабільнасцю фінансавага і палітычнага становішча.

Зараз толькі 2012 год можа даць шанс Еўропе. Магчыма, чацвёртую спробу атрымаць права на правядзенне Алімпіяды зноў зробіць Стамбул і стане канкурэнтам Маскве. Не выключна, што новы прэзідэнт МАК, які вырашыў, што прадоўжыць рэформы, зробіць усё магчымае, каб Алімпіяда-2012 прайшла ў Афрыцы, бо не сакрэт, што Жак Рог, які быў яшчэ прэзідэнтам асацыяцыі Еўрапейскіх алімпійскіх камітэтаў,

Жак Рог.

перад 112-й сесіяй МАК заключыў пагадненне аб супрацоўніцтве з Афрыканскай асацыяцыяй алімпійскіх камітэтаў.

Што асабліва ўражае, дык гэта падтрымка Пекіна магутнейшымі сусветнымі фірмамі: кампанія "Ксеракс", піварварным гігантам "Хайнекен", вядучай аўстралійскай тэлекамунікацыйнай кампаніяй "Тэлэтра", вытворцам камп'ютэраў з Тайваня "Эйсер". Зацікаўлены ў "кітайскай" Алімпіядзе і партнёры МАК — кампанія "Кока-Кола", "Кодак", "Суотч", "Віза", "Мак-Дональдс", "Панасонік", "Самсунг". Па прызнанню дырэктара па маркетынгу МАК Майкла Пэйна, супрацоўніцтва са спонсарамі ніколі не было такім паспяховым, як зараз.

Па папярэдніх падліках, Пекін атрымае (як арганізатар Гульніў) трэцюю частку спонсарскіх сродкаў — гэта больш за 170 мільянаў долараў. Акрамя таго, у КНР гарантавана паступіць амаль мільярд (!) долараў за продаж праў на тэлерадыётрансляцыю Алімпіяды-2008, якую, як чакаецца, убачаць амаль 3,7 мільярд чалавек.

Амерыканская карпарацыя Эн-Бі-Сі ўжо падпісала кантракт з МАК на тэлетрансляцыю Алімпіяды з Пекіна. На думку спецыялістаў, КНР — адна з найбольш "тэлегенічных" краін, здольная да таго ж адкрыць шырокія магчымасці для бізнесу.

Што тычыцца Жака Рога, то восьмы прэзідэнт стаў другім бельгіяцам, які ўзначаліў МАК за ўсю гісторыю алімпійскага руху. Да яго прэзідэнтамі МАК былі: Дзяметрыус Вікелас (Грэцыя, узначальваў МАК з 1894-га па 1896 гады); Пер дэ Кубертэн (Францыя, 1896—1925); Анры дэ Байе-Латур (Бельгія, 1925—1942);

Юханес Зігфрыд Эдстрём (Швецыя, 1946—1952); Эйверы Брэндэдзж (ЗША, 1952—1972); лорд Кіланін (Ірландыя, 1972—1980); Хуан Антонія Самаранч (Іспанія, 1980—2001).

Кожны з іх унёс штоосьці сваё ў развіццё сусветнага спорту. Д. Вікелас быў сапраўдным патрыятам і змог пераканаць сваіх суайчыннікаў, грэчаскі ўрад і МАК падтрымаць незвычайны праект і правесці першыя Гульні ў Афінах, хаця першапачаткова планавалася, што яны адбудуцца ў ... Парыжы.

Перу дэ Кубертэну мы абавязаны арганізацыяй Алімпійскіх гульніў, стварэннем Алімпійскай хартыі, Пракатола, Прывагі атлетаў. Цырымонія адкрыцця і закрыцця Гульніў — гэта таксама вынік яго намаганняў. У 1925 годзе яму было прысвоена званне Ганаровага прэзідэнта Алімпійскіх Гульніў. Было вырашана, што ніхто іншы ніколі не будзе больш удастоены такога гонару...

Анры дэ Байе-Латур прыклаў вялізныя намаганні і дабіўся правядзення Гульніў VII Алімпіяды пасля I сусветнай вайны.

Юханес Зігфрыд Эдстрём арганізаваў Гульні XIV Алімпіяды пасля II сусветнай вайны. Пайшоў з свайго паста ў 1952 годзе ва ўзросце 82 гадоў.

Эйверы Брэндэдзж быў вялікім абаронцам "аматарскага" спорту ў алімпійскім руху.

Лорд Кіланін восем гадоў быў прэзідэнтам МАК на працягу надзвычай цяжкага перыяду для Алімпійскага руху.

Хуан Антонія Самаранч прыдаў Алімпійскаму руху, які значна пацягнуў ад палітыкі, новы напрамак і стабільнасць, накіраваўшыся пасля выбарнага ў доўгатэрміновае сусветнае турнір з мэтай абароны Алімпіяды. Ён аднавіў шматлікія кантакты з кіраўнікамі ўрадаў і лідэрамі спартыўнага руху. Самаранч прыдаў МАК статус міжнароднай неўрадавай арганізацыі. Адкрыў у Лазане музей Алімпійскай славы і правёў рэформы, калі МАК перажываў крызіс злоўжыванняў з боку некаторых яго членаў.

Жак Рог, які ўзначаліў МАК 16 ліпеня 2001 года, заявіў, што прадоўжаць палітыку рэформ і дэмакратызацыю Алімпійскага руху. На выніковай пасля сесіі прэс-канферэнцыі Жак Рог паведаміў, што ў Солт-Лейк-Сіці будзе жыць разам са спартсменамі ў Алімпійскай вёсцы; што пашыраць МАК не будзе; што павялічваць на летніх Гульніях колькасць спартсменаў і журналістаў таксама не будзе. І гапоўнае — Жак Рог паабяцаў павесці жорсткую барацьбу з допінгам, які падрывае давер да спорту. Ён назваў гэтую з'яву праблемай нумар адзін у сваёй будучай працы.

Жак Рог прынцыповы, адукаваны і прыстойны чалавек. Дарэчы, у 1980 годзе, нягледзячы на націск прэм'ер-міністра Бельгіі, ён павёз алімпійскую дэлегацыю ў Маскву. "Я буду працягваць справу Самаранча", — заявіў ён.

Віцэ-прэзідэнтам МАК замест Аніты Дэфранц выбраны Віталі Смірноў (71 — "за", 25 — "супраць"). Самаранч не змог (ці не захацеў?) пазмагацца за адзіную жанчыну ў кіраўніцтве МАК. А шкада. Пра ўзаемаадносінныя жанчын і спорту гаварыла Дэфранц у сваім дакладзе на сесіі. У 1995 годзе ў МАК было 8 жанчын, зараз іх 13 (з 123-х!), ці крыху больш за 10 працэнтаў. "Гэта вельмі мала", — лічыць Аніта Дэфранц. Зрэшты, не яна адна...

Пётр РАБУХІН, прэс-аташэ Нацыянальнага алімпійскага камітэта Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: Хуан Антонія САМАРАНЧ і Пётр РАБУХІН.

(Працяг будзе.)

ДЫПКУР'ЕР

ВЫСТАВА ГЕОРГІЯ ПАПЛАЎСКАГА

У Міністэрстве замежных спраў прайшла прэзентацыя работ народнага мастака Беларусі, акадэміка НАН краіны і Расійскай акадэміі мастацтваў Георгія ПАПЛАЎСКАГА.

Георгій Паплаўскі знаходзіцца ў ліку тых, хто вызначае выяўленчае мастацтва Беларусі. Творы мастака адзначаны яркай індывідуальнасцю, нацыянальнай характэрнасцю, уласцівай лепшым майстрам гэтага пакалення.

Асноўнае месца ў творах мастака аддадзена прыродзе, гісторыі і культуры Беларусі: жывапісныя пейзажы, нацюрморты, партрэты, графічныя цыклы, ілюстрацыі да твораў класічнай, фальклорнай і сучаснай літаратуры.

Работы Г. Паплаўскага захоўваюцца ў музеях Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, Германіі, Ісландыі, Швейцарыі, Індыі, Італіі, ЗША, Аўстрыі, у прыватных калекцыях.

Экспазіцыя палотнаў Георгія Паплаўскага — дзесятая па ліку выстава работ лепшых беларускіх мастакоў у сценах знешнепалітычнага ведамства. На яе адкрыцці прысутнічаў намеснік прэм'ер-міністра, міністр замежных спраў Беларусі Міхаіл Хвастоў.

НА ЗДЫМКУ: Георгій ПАПЛАЎСКІ, міністр замежных спраў Беларусі Міхаіл ХВАСТОЎ, намеснік міністра культуры Валеры ГЕДРОЙЦ, жонка Г. ПАПЛАЎСКАГА — Наталля аглядаюць выставу; карціна Г. Паплаўскага "Венецыянскія маскі".

Фота Наталлі АБЛАЖЭЙ, БелТА.

АДКРЫТА ГЕНЕРАЛЬНАЕ КОНСУЛЬСТВА Ў РЫО-ДЭ-ЖАНЕЙРА

Сёлета ў жніўні распачало сваю працу Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь у Рыо-дэ-Жанейра (Бразілія). Рашэннем урада Беларусі Генеральным консулам Рэспублікі Беларусь у Рыо-дэ-Жанейра прызначаны Пётр Федуківіч, які займаў пасаду начальніка аддзела Лацінскай Амерыкі ўпраўлення Амерыкі МЗС Беларусі. У Бразілію ўжо накіраваны першы супрацоўнік Генеральнага консульства, які будзе ажыццяўляць неабходныя падрыхтоўчыя мерапрыемствы.

Бразілія з'яўляецца трэцяй краінай у Лацінскай Амерыцы (пасля Кубы і Аргенціны), дзе адкрываецца беларуская замежная ўстанова. Згаданы выбар абумоўлены наступным: у апошнія гады, дзякуючы ўкараненню перадавых тэхналогій, прыцягненню замежных інвестыцый і крэдытаў развітых краін Захаду, Бразілія дасягнула буйных поспехаў у стварэнні сучаснай прамысловай вытворчасці, ператварыўшыся з аграрнай у індустрыяльна-аграрную краіну. У адпаведнасці з класіфікацыяй

ААН, Бразілія адносіцца да групы "новых індустрыяльных краін", займаючы 9-е месца ў свеце па аб'ёму ўнутранага валавага прадукту.

Бразілія з'яўляецца найбуйнейшым гандлёвым партнёрам Беларусі на паўднёваамерыканскім кантыненте. На Бразілію прыпадае 60 працэнтаў беларускага экспарту ў краіны Лацінскай Амерыкі. З моманту ўсталявання дыпламатычных адносін у 1992 годзе тавараабарот Беларусі з Бразіліяй узрос больш чым у 7 разоў і ў 2000 годзе склаў 108 мільянаў долараў ЗША са становачым для Беларусі сальда 23 мільёны долараў ЗША.

ДАВЕДАЧНА. Па стану на 23 жніўня за межамі краіны дзейнічаюць 50 замежных устаноў Рэспублікі Беларусь, сярод якіх 41 пасольства, 2 пастаянныя прадстаўніцтвы пры міжнародных арганізацыях, 7 генеральных консульстваў. Таксама дзейнічаюць 10 аддзяленняў пасольстваў Беларусі (9 у рэгіёнах Расіі і 1 аддзяленне ў Боне, Германія).

ВІЗІТ ГЕНЕРАЛЬНАГА ДЫРЭКТАРА МАГАТЭ

У перыяд з 29 па 30 жніўня Беларусь наведаў Генеральны дырэктар МАГАТЭ Махамед Эльбарадзея. Мэта візіту Махамеда Эльбарадзея — абмеркаванне з кіраўніцтвам краіны перспектывы развіцця супрацоўніцтва Беларусі і МАГАТЭ, азнамленне з навукова-тэхнічным патэнцыялам нашай краіны ў галіне ядзерных тэхналогій.

ДАВЕДАЧНА. Беларусь уваходзіць у Агенцтва з 1957 года і з'яўляецца дзяржавай-заснавальніцай Агенцтва, выбрана ў Савет Упраўляючых МАГАТЭ на перыяд з кастрычніка 1999 года па верасень 2001 года.

З 1990 года Рэспубліка Беларусь прымае ўдзел у праграме тэхнічнага супрацоўніцтва МАГАТЭ на падставе "Прадугледжанага дадатковага пагаднення".

Прэс-служба МЗС.

ПРАДСТАЎЛЯЕ ГАЛЕРЭЯ "La Sandr"

Ёсць у айчынным выяўленчым мастацтве імёны, упісаныя ў гісторыю Беларусі назаўсёды. Яны вытрымалі суд самага незалежнага арбітра — часу. Адно з іх — Іван Ахрэмчык. Жывапісец, педагог, грамадскі дзеяч, якому выпала жыць з 1903 па 1971 год.

Сёння імя Івана Ахрэмчыка названы Рэспубліканскі ліцэй па музыцы і выяўленчаму мастацтву. З яго імем звязана жывапісная рэалістычная школа. Два пакаленні сучасных мастакоў вучыліся ў гэтага майстра.

Іван АХРЭМЧЫК

У ЛЮСТЭРКУ ЧАСУ

Іван Ахрэмчык — носьбіт традыцый, набытых у перыяд навучання на Вышэйшых мастацкіх курсах у Маскве ў А. Архіпава, К. Істоміна і А. Шаўчэнкі. Было гэта ў дваццатых гады, калі мастакі-рэалісты аб'ядналіся ў "Цэх жывапісцаў". Ахрэмчык увайшоў у

ка, Ю. Пэн, М. Аладаў, У. Хрусталёў...

Праявіў сябе Іван Ахрэмчык і як манументаліст. Ён выканаў афармленне Дома ўрада, Тэатра юнага глядача, тэатра оперы і балета. На сённяшні дзень захаваліся толькі роспісы ў памяшканні Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі.

Натуральна, ні адна мастацкая выстава не праходзіла без яго ўдзелу. Час быў такі, што ў мастацтве ўзнімаўся тэма, важныя з пункту гледжання ўлады, і пры адборцы для выстаў ім аддавалі перавагу. пейзажнымі палотнамі "разбаўлялі" экспазіцыі.

Выставачныя пейзажы Ахрэмчыка таксама былі напоўнены пэўнай доляй пафасу, імкненнем у адным палатне ахапіць увесь свет, па-

вак прывозіў з паздак у Карпаты, Прыбалтыку, Манголію, Францыю. Гэтыя аднасеансныя, чыстыя па каларыту, асветленыя не толькі сонцам, але і душэўным станам мастака эцюды леглі ў аснову экспазіцыі ў мастацкай галерэі "LaSandr".

Трыццаць гадоў прайшло з таго часу, як мастака не стала. Выстава ж атрымалася дзякуючы беражлівым адносінам дзяцей да таго, што рабіў і чым жыў іх бацька. Сын Ігар, дачка Элеанора (Люся) і яе муж Георгій Лойка прадставілі творы Івана Ахрэмчыка, што захаваліся ў іх сем'ях.

Восемдзсят палотнаў рознага фармату ўвайшлі ў экспазіцыю. Тут і партрэты, і знакамёты ахрэмаўскіх бэз, і мілы сэрцу майстра дварык, напісаны ў розныя поры года. Выставу адрознівае ад усіх папярэдніх (апошняя была 17 год назад) тое, што большасць прац глядач не бачыў раней.

Мы адкрылі яшчэ адну старонку творчасці Івана Ахрэмчыка, без якой уяўленне пра гэтага выдатнага майстра беларускага жывапісу было б няпоўным.

Ларыса БОРТНІК,
мастацтвазнаўца.

ГАСЦЁЎНА

МОМАНТ ШЧЫРАСЦІ

— Што ні было — усё ж радзіма,
І што ні ёсць — усё ж свая
Часцей з самотнымі вачыма,
Чым з вольным горлам салаўя...

Перагортваю старонку кнігі паэта Леаніда Дранько-Майсюка, крыху маўчу, потым пытаюся: — "Леанід, на ваш погляд, як зразумець усё тое, што адбываецца сёння з намі, як зразумець гэты час, у які нам даводзіцца жыць?"

— Час неакрэсленых форм. Што кранае мяне больш як паэта — гэта тое, што сфера ўжывання беларускай мовы звужана. І вось прыходзіць да цябе журналіст і першае пытанне: "А на якой мове будзем размаўляць з вамі?" Калі ёсць адна твая Радзіма, адна культура, такое пытанне не павінна ўзнікаць: "Не здолееш спакусу зваяваць, паквапішся на рай і панаванне. І давядзецца ўсім ахвяраваць — і мовай беларускай, і каханнем".

Цытую радкі паэта: "Лягчы казачку пра нешта і пльсці на хвалі спадарожнай да спачыну. Цяжэй маўчаць, і думаць пра айчыну. І марыць у сабе яе знайсці". Потым я адпіваю са шклянкі некалькі глыткоў сцюдзёнай вады і пытаюся: "Вось у такую спёку выпіў некалькі глыткоў і наталіў смагу, супакоіўся, а як у гэты час не страціць у сабе адчуванне прыгажосці і захавачь спакой?"

— На маю думку, культура з'яўляецца падмуркам эканомікі, бо мяркуюць самі, толькі японцы, які ніколі не наступіць на кветку, толькі ён можа стварыць такую тэхніку, як электроніка. І іх эканоміка сёння квітнее. А як не страціць?.. Не трэба мітусіцца, не трэба блытаць вечнае з імгненным. Чытайце болей літаратуры. Мне ўжо за 40, а я ўсё больш і больш здавальняю сваю смагу ў літаратуры Кузьмы Чорнага, Міхаса Зарэцкага, Лукаша Калюгі. Так што: "Не можа нацыя сысці, нібы вада ў пясок, — павінна след пакінуць, ці хоць там які следок..."

— Вы адчуваеце патрэбу ў духоўнай еднасці?

— Я б хацеў больш сустрэкацца з людзьмі інтэлектуальна багатымі. А жыццё аддаецца на пошук грошай... так-так, на пошук, бо зарабіць іх нармальна няма магчымасці.

Не выказаць душу чужую, —
Хоць будзеш мудрым удвая...
Ды што тут гаварыць

у рэшце:
Душа чужая — не свая,
Дый са сваёй не разбярэшся.

— У 2000 годзе вы разам з Літэкспрэсам праехалі праз 11 краін. У якой бы хацелася застацца і пажыць?

— Спадабалася больш за ўсё Грэцыя: "Як і вам, мне таксама патрэбен талон на віно, але больш той патрэбен талон, праз які я спазнаю на смак алкаголь прыгажосці".

Я за гэта гатовы маліцца,
жабручы: "Божа мой Божа...
Даў на цукар, на крупы,
на мыла,

Дык дай жа яшчэ
на высокае штосьці!"

Я такі ж, як і вы, і таму
паміж намі ніякай мяжы.
І амаль што ніякае розніцы.
І ніякае спрэчнай хвіліны.

Толькі нашыя душы й
заўважаць,
апынуўшыся ў райскай
глушы:

Вы глядзелі на Рым,
я таксама на Рым,
але болей глядзеў на Афіны.

Але каб застацца — то не.
Можа таму, што я яшчэ не надыхаўся Мінскам, які мае сваё пэтычнае гучанне. І яно захавала

для мяне літаратурную аснову, падмурак. У яго вуліцах энергетыка аднаўлення Еўропы мае як бы дзве прасторы, адну добраўпарадкаваную, а другую — расхістаную (дзе жывем мы сёння). У Грэцыі — незвычайнае сонца, калі яно асвятляе белыя камяні, то з'яўляецца дзівосны колер. Я лічу, што некалі і над нашым Мінскам з'явіцца незвычайнае святло, ад якога будзе цёпла і добра жыць. А зараз я жыў на прынцыпу: "патрэбнае табе прыйдзе само". Навучыўся не мітусіцца. Часцей я засмучаны чым вясялы, бо паглыблены ў свае думкі, люблю спакой. Хаця лічу, што мужчыну з сацыяльнай закаляханасці можа вывесці жанчына.

Мне шчасце дадзена
магчымае.

І з ім такое адкрыццё. —
Што толькі

з гэтай жанчынай

Спазнаю поўнае жыццё —
У даўніны —

не крык анафемны.

А сущызнне для мяне:
Няма ні грэшных

і не праведных.

А ёсць каханьня і не...
І што ж тут

кепскага здараецца?

Калі пад знакам адкрыцця,
Жанчына любая з'яўляецца

З чужога нейкага жыцця?

— Дык што па-вашаму каханне?

— Гэта аднаўленне. Каханне гэта стыхія творчая. Яно прымушае цябе самага рабіцца лепшым, чым ты ёсць. Ператварае тваё непрыгожае вымаўленне, твой шэпт у прыгожое песню.

Ды каб хоць
як самоты адцурацца.

Каб не паверыць,
што цябе няма. —

Як ля іконак,
буду прыпыняцца.

Ля кожнай літары
тваёго імя.

Радасць, каханне, разуменне і, нарэшце, — адчай...

Паззія ўсё ж пачынаецца з адчаю, відавочнага ці нябачнага, калі паэт пераконваецца ў недаспадатнасці свету.

Гутарыла
Галіна ДЗЯТЛОЎСКАЯ.

Малюнкi Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

Абаронцы Брэста.

яго склад са сваім педагогам А. Шаўчэнкам.

З трох выстаў таварыства — 1926, 1928, 1929 гадоў і пачалася творчая дзейнасць мастака, хаця першыя работы былі паказаны ў 1921 годзе ў родным Мінску, і менавіта яны вызначылі далейшы прафесійны і жыццёвы шлях Івана Ахрэмчыка, прыцягнулі ўвагу да яго таленту.

Пачынаючы з дыпломнай карціны "Першы з'езд РСДРП", мастак увасабляў у сваіх палотнах гістарычную і ваенна-патрыятычную тэмы. Ім напісана палатно, якое стала хрэстаматыйным — "Абарона Брэсцкай крэпасці".

Мастак пакінуў пасля сябе вялізную творчую спадчыну, уключаючы галерэю партрэтаў знакамітых дзеячаў культуры, палітычных асоб, сваіх сучаснікаў. Сярод іх У. Галубок, К. Чорны, П. Глеб-

казачы бясконцыя абсягі радзімы. Але ў творчасці мастака здараліся моманты, калі ён пісаў пейзажныя эцюды невялікага фармату не па заказу, а таму, што не пісаць не мог — гэта было патрэбнасцю душы. Шмат замале-

Па-над Бярэзінай.

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ

ДОН-КІХОТ з ОПСЫ

На шляху з Браслава ў Опсу раскідала свае хаткі вёска Пагошча. Але нядаўна звычайны воку пейзаж змяніўся: на ўскрайку вёскі падняўся невялікі вятрак.

Раней такія ветракі тут не былі дзівам. Кожны гаспадар стараўся паставіць яго для ўласных патрэб. Збудаванне не вельмі хітрае, і зрабіць яго было пад сілу кожнаму. І круціліся жорны пад пругкім ветрыкам з азэрных абсягаў. Аднак час не захавалі ніводнага старога млына ў акрузе.

Адрадзіў жа традыцыю Раман ПЯТКУН — мясцовы фермер (на здымку). На сваіх 11 гектарах пачаў вырошчваць жыта, ячмень, бульбу, лён. Ды яшчэ свіней, кароў, бычкоў гадаваць. Ён кажа: "Кожнаму па жмені мукі трэба даць". Вось і вырашыў Раман Феліксавіч пабудаваць вятрак, якім вельмі задаволены.

БелТА.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

НА МОВЕ ФОТАМАСТАЦТВА

ты час можна шмат чаго ўбачыць. Касцёл бернардынаў у вёсцы Будслаў на Мядзельшчыне і Сынкавіцкую царкву-крэпасць, старажытнае Заслаўе і гістарычны Навагрудак. Цяжка выпучыць найбольш цікавы краявід, бо кожны мае сваю адметнасць. Браслаўшчына не падобна на Гродзеншчыну, а Палессе на Міншчыну.

Твары людзей — іх не шмат у альбоме, але гэта вобразы простых працаўнікоў, якіх немагчыма ўявіць без сувязі з зямлёй, бо яны галоўная яе прыгажосць.

Не магу не падзяліцца асабістымі ўражаннямі аб працы Сяргея Плыткевіча. Мінупай вясенню ён патэлефанаваў мне і прапанаваў прыняць удзел у падарожжы. Чатыры дні мы вандравалі па Бярэзінскім запаведніку, па Шаркоўшчыне і Міёршчыне. Яго ўсёдарожная "Honda" завозіла нас у такую глухамань, што часам вызначыцца з месцам знаходжання можна было толькі з дапамогай спадарожнікавага навігатора. Сяргея цікавілі і краявіды ў апошнім запатым адзенні, і рэшткі пакинутага жыхарамі хутара, і

старадаўнія могілкі, і птушкі на засохлым дрэве, якія не паспелі адляцець у вырай. Толькі такі чалавек, як Сяргей, мог падняць нас сярод ночы, каб імчацца да балота Вялікі Мох. І ўсё дзеля таго, каб пры святле месяца прайсці кіламетры па дрыгве і сустрэць усход сонца на берэзе аднаго з самых дзікіх і маляўнічых азёр Беларусі. Я ўдзячны яму за гэтую апантанасць, бо менавіта ў такім рэжыме маеш

магчымасць далучыцца да непаўторнай прыгажосці і зразумець, як нялёгка нараджаюцца па-сапраўднаму высокамастацкія здымкі.

Альбом "Мая Беларусь", куды ўвайшло амаль 250 фотаздымкаў, — першая такога кшталту праца Сяргея. Упэўнены — не апошняя. Бо, як сказаў сам аўтар, практычна падрыхтаваны матэрыял для наступнай кнігі.

Яўген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: фотаработы С. Плыткевіча "Крыгаход"; "Апусцелі палі"; "Канікулы"; "Храм у вёсцы Мураванка".

Падарожнікі бываюць розныя. Адны, аб'ехаўшы палову свету, пахваляюцца, якія бачылі пальмы на Багамах ці як удзельнічалі ў афрыканскім сафары. Другія адкрываюць прыгажосць побач са сваім домам, на рэках і азёрах, у векавых пушчах і нават у дрыгвяным Палессі. Яны не толькі здольныя ўбачыць незвычайнае, але імкнуцца далучыцца да прыгажосці тысячы незнаёмых людзей, ствараючы фотамастацкія выставы ці друкуючы фотаальбомы, як гэта і зрабіў Сяргей ПЛЫТКЕВІЧ з дапамогай выдавецтва "Беларусь", выдаўшы фотаальбом "Мая Беларусь".

"Мая Беларусь — гэта прыгожая краіна з багатым мінулым, гасціннымі, працавітымі людзьмі і маляўнічай прыродай. Мая Беларусь — гэта гараічная і мужная зямля, памяць аб яе мінулым захавалася ў старадаўніх гарадзішчах і курганах. Кожны куточак роднай Беларусі мае сваю адметнасць і непаўторнасць.

Я аб'ехаў яе ўздоўж і ўпоперак, выбіраў самыя запаведныя мясціны. Шлях у асноўным

пралягаў у глыбінку. Мяне цікавіў лёс старых сядзіб, мястэчак, хутароў. Прыцягвалі да сябе маляўнічыя краявіды роднай зямлі". З такімі словамі звяртаецца Сяргей Плыткевіч да тых, хто возьме ў рукі яго фотаальбом. А мог і не казаць гэтых слоў, бо ён усё сказаў сваімі фотаздымкамі. Альбом пабудаваны па прынцыпе пары года. Таму і падарожжа, у якое запрашае аўтар, доўжыцца цэлы год. І за гэ-

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ: ВЯСЕЛЛЕ

V. ВЯНЧАННЕ

Традыцыйны шлюб (менавіта вяселле) на большай частцы Беларусі выконваўся нярэдка праз тыдзень, а то і праз некалькі дзён, пасля царкоўнага вянчання.

Як адзначаў М. Нікольскі, "такія ўзаемаадносінны паміж царкоўным вянчаннем і традыцыйным вяселлем з'яўляліся надзвычай характэрнай, спецыфічнай рысай беларускай вясельнай абраднасці".

У цырымонію царкоўнага вянчання ўносілі элементы грамадзянскага шлюбу з яго

прыкметамі, павер'ямі, забабонамі і г. д., што яскрава перадаецца ў песнях. Калі маладая прыязджала з царквы, то ў першую чаргу маці ў яе пыталася, "ці ярка гарэлі свечкі?"

— А чыя свяча ярчэй гарэла?
— А хлопчыкава ярка гарэла.
Што ў свайго татчкі.
А дзевачкіна да й патухала.
Слёзкам аблівала.

Пасля вянчання маладыя вярталіся з царквы на адным

возе і разам з суправаджаючай дружнай заязджалі па дарозе ў кярчму. Тут іх сустракалі з'едлівымі жартамі і кпінамі:

Далі яму пяску жменю,
Ён узяў у кішэню,
Думаў, што чырвоны,
Панёс сваёй жонцы.
А калі з яго мала,
Каб яго разарвала.

Потым жаніх адвозіў нявесту да яе хаты. Тут ужо спевы, якімі сустракалі маладых пасля вянчання, вызначаюцца вобразнасцю, эмацыянальнасцю і лірызмам.

На парозе маладых сустракалі маці і бацька. Маці трымала ў руках вечка ад дзяжы, пакрывае абрусам, на якім ляжаў бохан хлеба і стаяў мёд у чарцы. У бацькі на талерцы — бутэлька гарэлкі і дзве чаркі. Маладыя схілялі галовы, на якія маці клала века і благаслаўляла: "Божа, гадзі і жыта радзі, пару дзетак благаславі на быт добры і век доўгі, каб не былі пыхаты, ды былі багаты, каб шанавалі айца і маткі і сванцонай хаткі, і Бога на небе, і людзей на зямлі".

Затым маці брала з чаркі

мёд і мазала маладым вусны. Гарэлку, якую наліваў бацька ў чаркі, маладыя двойчы вылівалі за плячо і толькі за трэцім разам крышачку адлівалі.

Пад песню маладыя ішлі ў хату:

Прыбірай, матка, месца,
Дзе тваім дзеткам сесці:
Першаму ды роджанаму,
А другому ды суджанаму,
Раджонаму на покуце,
А суджанаму
ля раджонага.

Затым усіх саджалі за стол, а маладых на покуце. Пасля кароткага застолля, гутаркі, жаніх з дружнай ехаў дадому, каб сабраць род і разам з ім вярнуцца па маладую. Нявеста пасылала праз маладога падарункі яго бацькам.

Адначасова ў доме маладой збіраўся яе род і рыхтаваўся да сустрэчы дружны маладога. Нявесту з сяброўкамі саджалі за стол, і яны спявалі лірычна-драматычныя песні. Для многіх песень у чаканні маладога характэрны лірычны псіхалагізм. Маляўніча апісваюцца ў песнях сяброўкі маладой. Яны параўноўваюцца з "птушачкамі", "апеначкамі-гаварушачкамі", "чарэшанькамі" і г. д.

Згодна са звычаямі, мала-

дой забаранялася пакідаць застолле да прыезду маладога. У песнях яе параўноўваюць з бярозкай, якая сімвалізуе маладосць, чысціню і прыгажосць. Вячальныя песні вельмі глыбока раскрываюць унутраны стан маладой, яе узрушанасць, чаканне, трывогу і надзею:

Ці стогнець дарога шырокая,
Ці шуміць дубрава зялёная,
Ці звяняць падковы сталёныя,
Ці едуць баяры купавыя,
Ці вязуць князя маладога?

Перш чым ехаць вянчацца, маладыя абавязкова выказвалі павагу да бацькоў, ці то яны былі жывыя, ці то мёртвыя. Яны павінны былі нізка кланяцца і прасіць прабачэння, калі не так сябе паводзілі.

Маладая, ад'язджаючы да вянца, прасіла лепшай долі:

І Яначка к вянку ідзе,
Доля яе ля варот стаіць,
Яна долечку просіць:
— Доля мая, доля,
Калі харошая,
Дык садзіся са мною...

Падрыхтаваў Мікола КОТАЎ.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

У АБ'ЯДНАННІ БЕЛАРУСАЎ ЛІТВЫ

На чарговым пасяджэнні Савета Аб'яднанняў беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы было зроблена па-ведамленне аб трэцім з'ездзе "Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына".

Разгледжана пытанне аб прыняцці ў аб'яднанне Беларускага таварыства з Панявежы і таварыства "Крыніца" з горада Клайпеды. Новыя суполкі сталі нашымі паўнапраўнымі сябрамі.

Абмяржавана праграма свята беларускай песні "Клайпеда-2001", на якое запрошаны ансамбль народнай музыкі "Калі ласка" з горада Ліды Гродзенскай вобласці Беларусі. У планах нашага аб'яднання прыняць удзел у адкрыцці новага будынка беларускага культурнага цэнтра "Крок" у горадзе Вісагінас, якое намечана на канец кастрычніка.

Савет аб'яднання павіншаваў і выказаў удзячнасць калектыву дзіцячага ансамбля беларускай песні "Спадчына" сярэдняй школы № 2 горада Друскінін-кай за паспяховае выступленне на Міжнародным фестывалі "Славянскі базар у Віцебску". Гэты калектыв узнагароджаны дыпламам лаўрэата фестывалю.

Л. МУРАШКА, прэзідэнт Аб'яднання беларускіх грамадскіх арганізацый Літвы.

ІТАЛІЯ

Шлю вам вялікае прывітанне.

Знаходжуся, як заўсёды летам, на моры разам з іншымі пенсіянерамі. Шкада, што такі адлачынак з кожным годам даражэе.

Дзякую за "Голас Радзімы", узяла з сабою, патроху чытаю. Усе, хто мяне акружае, вельмі здзіўляюцца: кажуць ніколі б не засвоілі гэту мову. Як там справы ў маёй Беларусі? Спадзяюся добра.

Я вас усіх люблю.

Леанарда МАЛЕВА.

ЛЕТНІК

Вось і мінула лета... Што пакінула яно нам? Якімі ўспамінамі будзем жыць змрочнымі восеньскімі вечарамі і доўгай няўтульнай зімой? Безумоўна, рознымі, але абавязкова цёплымі, як і сама летняя пара. Для адных — гэта паездка за мяжу, да цёплага мора, для другіх — увіханне на лецішчы сярод градак і цяпліц.

Зусім іншыя ўспаміны засталіся ва ўдзельнікаў беларускага летніка, арганізаванага Браслаўскім краязнаўчым таварыствам імя Ота Хэдэмана.

У трэці раз летнік сабраў дзяцей і дарослых, каб тыдзень правесці ў маляўнічым куточку Браслаўшчыны і хоць на кароткі тэрмін адчуць сябе ў

СПЕЎНІК

Musical score for the song "Зязюля" with lyrics in Belarusian. The score includes a melody line and lyrics such as "роднай старонцы, Пазнаўшы, мяне Зязюля вітае."

Словы С. ВАЛОДЗЬКІ.

Музыка А. РУДЗЬ.

У роднай старонцы, Пазнаўшы, мяне Зязюля вітае.

У мілай старонцы ў дзяцінства мяне Зязюля вяртае.

І зараз манету ў кішэні знайду, Бо веру ў прыкмету. Але, патрымаўшы, Я кіну ў ваду Манету вось гэту.

Прыпеў:

Мне тут, як дзіцяці, Так доўга гады Зязюля зноў лічыць.

Чаму ж на чужыне Зязюля заўжды Намнога меней зычыць!

Таму на Радзіме Мне роднай душой Зязюля здаецца. Таму, як гадзіннік З зязюляй, Ішло І йдзе маё сэрца...

У роднай старонцы, Пазнаўшы, мяне Зязюля вітае. У мілай старонцы ў дзяцінства мяне Зязюля вяртае.

АНОНС

Марыя СВЯТАПОЛК-МІРСКАЯ: «МАЁ ЖЫЦЦЁ НАБЫЛО НОВЫ СЭНС...»

У красавіку гэтага года ў рэдакцыю прыйшоў ліст з Англіі: "Вельмі хачу атрымаць кожны тыдзень вашу газету "Голас Радзімы..." Подпіс: Марыя Святаполк-Мірская. Газету спадарыня Марыя пачала атрымаць, а днямі яна ўпершыню наведла Беларусь.

Марыі Святаполк-Мірскай 55 гадоў, яна з роду апошніх уладальнікаў Мірскага замка. Сціпла апранутая, невялікага росту, рухавая і гаваркая жанчына ўзрушана першым спатканнем з гі-

старычнай радзімай, радавым гняздом — Мірам. Яна спрабуе размаўляць па-беларуску, па-руску. Без гэтага ўжо не можа.

Як ні дзіўна, першая наша сустрэча адбылася ў мінскім Палацы шахмат і шашак. Спадарыня Марыя выдатная шахматыстка і мела дамову згуляць партыю з пяціразавай чэмпіёнкай Беларусі па шахматах Таццянай Загорскай. Тут жа высветлілася, што госця з Англіі вынайшла свой метады гульні ў шахматы, пабудаваны на асацыяцыях, што прадэманстравала на дошцы ў выглядзе

ферзевага гамбіту і паэтычнай інтэрпрэтацыі. Партыя ў шахматы пад сцяжкамі Англіі і Беларусі закончылася ўнічыю. А я зразумеў, што спадарыня Марыя чалавек незвычайнага эмацыянальнага складу, што шукае пэўную гармонію між сабою і светам.

Год назад спадарыня Марыя перадала Беларусі праз пасольства ў Англіі частку сямейнага архіва.

— Да апошняга часу я мала цікавілася сваім радавам. Ведала, што мае бацькі ад'ехалі ў 1939 годзе ў Германію з мястэчка Мір,

што ў Беларусі, а потым пасля майго нараджэння ў 1946 годзе, перасяліліся ў Англію. Калі я выпадкова ўбачыла па тэлебачанні фільм пра Мірскі замак і дзеі вакол яго, маё жыццё набыло новы сэнс: я да сёння прысвячу яго адраджэнню нашай спадчыны. Нас многа Святаполкаў-Мірскіх па ўсім свету. Кожны мусіць аднавіць сувязь з Беларуссю, — лічыць Марыя Святаполк-Мірская.

Але падрабязна аб ўражаннях і планах — у наступным нумары.

Віктар МАЦЮШЭНКА

ВАНДРОЎКА ў СЯРЭДНЯВЕЧЧА

становішчы сваіх далёкіх продкаў. Бо прысвячаўся летнік сярэднявеччу. У адпаведнасці з гэтым і месца для летніка выбралі — ля падножжа старажытнага гарадзішча на беразе возера Укля. Тут вырасла цэлае паселішча, бо на летнік з'ехалася трыццаць пяць дзяцей з Браслаўшчыны, Віцебска і Наваполацка, Мінска і Жодзіна, Даўгаўпілса і Масквы. Усе яны карысталіся ў час знаходжання ў летніку выключна беларускай мовай.

Неўзабаве на беразе падняўся будан з трыснягу з вогнішчам, які стаў жыллем для пераможцаў розных спаборніцтваў. Тут можна было памерацца спрытнасцю ў валоданні лукам ці дзідай, распальванні вогнішча ці дабыванні агню на спецыяльным прыстасаванні. Удзельнікі летніка авалодвалі прыёмам і апрацоўкі каменя і косці, з задавальненнем частаваліся ляпёшкамі, якія самі пяклі на гарачых камянях.

А якія цудоўныя ўражання засталіся ад двухдзённага паходу вакол возера з начлегам пад зорным небам!

Спраўднай сенсацияй стала знаходка ў возеры, пад стромкім берагам гарадзішча, накіравана старажытнай дзіды.

Дарэчы, многія з дзяцей адчулі сапраўдны азарт пошуку менавіта ў час мінулагодніх летнікаў, калі прымалі ўдзел у археалагічных раскопках гарадзішча Рацёнкі каля вёскі Слабодка. Тады іх гасцямі былі рыцары "Жалезныя ваўкі" і фальклорны гурт "Княжыч" з Наваполацку.

У апошні раз адгучаў самаробны там-там з дуплаватай сасны. Куды ён пакліча ў наступным годзе? Пра гэта ўжо думаюць ініцыятары летніка Элеанора і Валерый Зінкевічы, Ірына і Кастусь Шыдлоўскія і іншыя яго ўдзельнікі.

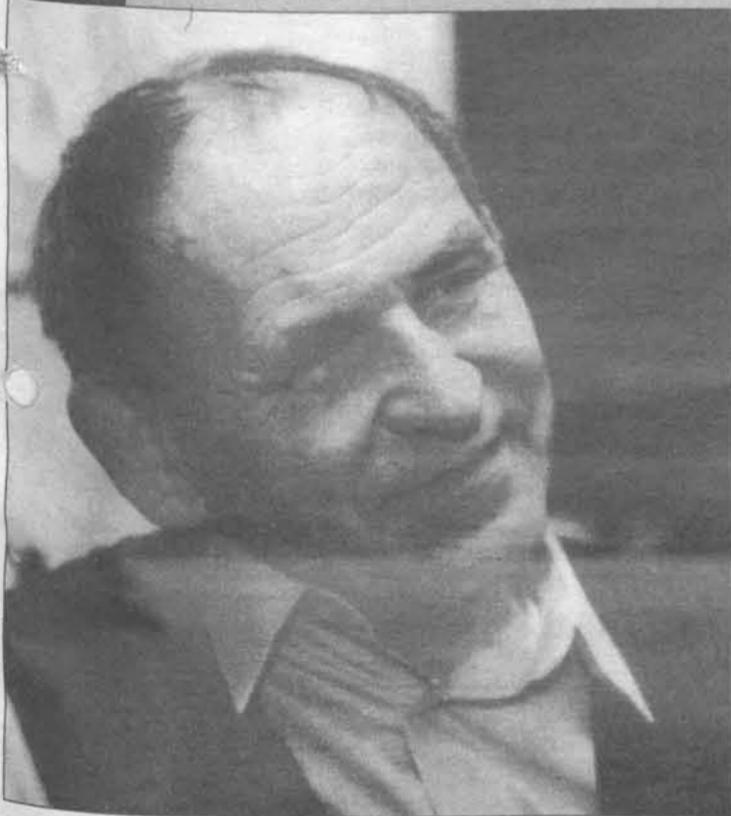
НА ЗДЫМКАХ: каля будана з трыснягу; ідзе дабыванне агню; старажытную мелодыю выконваюць супрацоўнік Браслаўскага музея традыцыйнай культуры Валерый ЗІНКЕВІЧ (злева) і настаўнік малявання з Віцебска Эдвард ГАЛУСТАЎ.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

АСОБА

«І ў ЧАЛАВЕКА... ВЕРУ»

РОЗДУМ АБ ТВОРЧАСЦІ Сакрата ЯНОВІЧА

Імя гэтага чалавека выклікае нечаканыя асацыяцыі. Яго творы стаяць асобна ў нацыянальнай літаратуры. Сакрат Яновіч — сучасны беларускі празаік, публіцыст, перакладчык. А таксама — грамадскі дзеяч, асветнік, выдавец. Чацвёртага верасня ён адзначыў сваё 65-годдзе.

Нягледзячы на значныя здзяйсненні, імя С. Яновіча застаецца ўсё ж па-за свядомасцю беларусаў. І справа тут найперш у тым, што ён грамадзянін Польшчы, прадаўцаў нацыянальнай меншасці, якая жыў у сучаснай Польшчы на тэрыторыі Беласточчыны.

усё роўна, чыю зямлю таптаць. Ідуць: лева, лева, лева!

Аднак ёсць у творчасці беластоцкага пісьменніка і іншы тып чалавека — чуплівы і шчыры, захоплены прыгажосцю свету і засяроджаны на яго таямніцах. Чытач разумее, што такі герой набліжаецца, а нярэдка амаль супадае з асобаю аўтара. Тады ў лірычных споведзях, пейзажных замалёўках, імпрэсіях мы можам пазнаць мары і надзеі, успаміны і падраўнікі таго, хто жыў у пастаянным духоўна-інтэлектуальным напружанні, пераплаўляючы ў мастацкае слова думкі ды ўражанні: «Жыццё — бы той гасцінец, па якім праходзім вярсту за вярстай».

Гуляем паміж гоняў жыцця каласістага і прыпыняем, заварожаныя, ля кветкі першага каханья. Спяшаем далей, не сарваўшы яе, бо здаецца нам, што сустраем яшчэ прыгажэйшую. Бачым найкошце далячынне цудна-цудоўную!

І да скону не разумеем, чаму пры гасцінцы жыцця нашага толькі адна такая кветка была...

У 1968—1973 гадах Сакрат Яновіч завочна вучыцца на факультэце польскай і славянскай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта. Сямідзесятыя гады ў жыцці пісьменніка і ўсё яго сям'я былі нялёгкімі. Пасля завяршэння (за палітычную «неблаганадзейнасць») з працы ў «Ніве», таленавіты пісьменнік практычна дзесяць гадоў перабіваецца выпадковымі працамі і заробкамі, якія зусім не былі звязаны з літаратурай ці журналістыкай. Магчыма, для некага такое выпрабаванне сталася б катастрафай, але «белавежскі» Сакрат з узорнай мужнасцю і апантанасцю (імя абавязвае) працягвае пісаць. У гэты час з'яўляюцца на польскай мове кнігі «Вялікі горад Беласток» (Варшава, 1973), «Збыцці» (Вроцлаў, 1978), «Сцяна» (Ольштын, 1979), «Самасей» (Варшава, 1981), «Малыя дні» (Варшава, 1981), «Траця пара» (Беласток, 1983), «Сярэбраны яздок» (Варшава, 1984). Паступова і ўпэўнена беластоцкі пісьменнік заслужыў павагу чытачоў і крытыкі абедзвюх суседніх дзяржаў. Заўважылі прозу Сакрата Яновіча і ў Еўропе. На беларускай і англійскай мовах з'явіўся білінгвістычны зборнік «Мініяцоры» (Лондан, 1984).

Адным з вядучых у паэзіі і прозе «Белавежы» з'яўляецца матыв вяртання. Герой, вылезаўшы з роднай вёскі ці мястэчка, пакутуе ў чужым горадзе, нават марыць вярнуцца. Але жыццё ставіць свае ўмовы: родная хата, бацькі аказваюцца ўсё далей, як і гады дзяцінства. Вяртанне туды магчыма толькі ў марых ці ў творчасці.

Сакрат Яновіч у пачатку 80-х гадоў зрабіў амаль міфаворны жэст — пераехаў жыць у Крынікі: «Крынікі халаднаюць! Іду ў даліну пачатку свайго».

Крынікі ціхалістыя! Вяртаюся пляццю дарогамі пыльнымі з пустыняў жыцця ў крыніцах вашых абмыцца. Знявечаны бізунамі смутку, не паказваюся...

Свечкі гаснуць без памяці". Пісьменнік найбольш вядомы сваімі мініяцюрамі, хаця ёсць у яго і драматычныя творы, а так-

сама аповесці «Самасей», «Сярэбраны яздок» і інш. «Самасей» — гэта аналіз духоўнай катастрофы сучасніка, мешчаніна, што здрадзіў родным караням. Уздымалася гэтая праблема многімі пісьменнікамі (успомнім, напрыклад, «Сена на асфальце» М. Стральцова), але ж беластоцкі творца шукае свой характэрны аспект. Дарэчы, паміж першай польскамоўнай публікацыяй і наступным метрапаліійным выданнем адрэзак часу больш чым у дзесяць (!) гадоў. Аповесць надзвычай яскрава канцэнтруе ў сабе ўсе тыя пытанні і праблемы, што былі заяўлены ў ранейшых мініяцюрах і апавяданнях. «Самасейны» герой Андрэй Антошка шмат у чым нагадвае «тутэйшых» Я. Купалы. Гэта чалавек без сапраўднай жыццёвай угрунтаванасці. Такія заўсёды гатовы зняцца з месца, пакінуць родны кут, памянаць прыныцы, нацыянальнасць, вераванні і выбрацца ў горад, сталіцу ці нават за мяжу. Адзіная ўмова — перспектыва лягчэйшага, сыйна-камфортнага жыцця.

Пранізліва-самотныя вобразы нацыянальнага пасіянарна Кастуся Каліноўскага і яго папленікаў створаны ў аповесці «Сярэбраны яздок». Зрэшты, К. Каліноўскі — зямляк пісьменніка, і таму, мабыць, «Белавежцу» маглі адкрыцца новыя рысы і ракурсы асэнсавання трагічных лёсаў паўстанцаў. Хоць трэба заўважыць, што цікавасць да нацыянальнай і сусветнай гісторыі ў Сакрата Яновіча амаль прафесійная, пазначаная індывідуальным, часцей неардынарным, падыходам. Нялёгка прыходзіцца ў жыцці герою «Сцяны» Сумлевічу (нават прозвішча характэрнае). Чысты і сумленны малады чалавек б'ецца аб сцяну людской свертасці, кар'ерызму і самазадаволеннага канфармізму. Блізкія і родныя не разумеюць і не хочуць падтрымаць праўдасукальніка. Сам аўтар прызнаваўся, што некаторыя вялікія эпічныя творы ён пісаў дзеля пісьменніцкага заробку, але і тыя, трэба прызнаць, пазначаны высокім узроўнем майстэрства і мастацкім густам.

Мініяцоры С. Яновіча ўяўляюць сабой смелы сінтэз сімвалічнасці, містыцызму, побытавай скрупулёзнасці і... светлага гуманізму. Аднаўляючы чалавека як грамадскую адзінку, ён шукае пачатак духоўнасці, якая нярэдка выяўляецца ў розных нечаканых варыянтах.

Трэба сказаць, што ёсць сярод «белавежцаў» чынікі, што занегажывалі сябе ў сферы грамадскай дзейнасці, на ніве культуры і асветы. Гэта і грунтоўныя даследаванні гісторыі літаратуры і нацыянальнага фальклору (А. Барскі), вывучэнне багатай творчасці беларусаў, што жывуць у замежжы (Я. Чыквін), гэта, нарэшце, выдавецкая дзейнасць. Сакрат Яновіч пасля свайго амаль міфаворнага вяртання ў родныя Крынікі распачаў энергічныя захады па наладжванню рэгулярных выданняў. Будучы прадаўцаў нацыянальнай меншасці, дакладна ўсведамляючы ўсе нюансы беларускай ментальнасці, маючы ўласныя погляды ў ацэнцы гісторыі, сучаснасці і будучыні свайго народа, С. Яновіч тым не менш застаецца адным з самых актыўных дзеячаў патрыятычнага руху. Больш таго, у пэ-

ныя перыяды яго ўспрымалі як найбуйнейшага і найперспектыўнейшага лідара.

Усё гэта лажылася цяжкаю ношаю на плечы хворага чалавека, які найперш жадаў займацца прыгожым пісьменствам. Пра гэта можна прачытаць у кнізе «Дзёнік. 1987—1995» (Беласток, 1997), дзе змешчаны не толькі разнастайныя факты з жыцця крынкаўскага Сакрата ды ўсяго беларускага асяродку, не толькі занатоўкі для памяці і думкі з «нагоды», але таксама і сур'ёзныя развагі, нават палітычныя прагнозы. У многіх сваіх назіраннях Сакрат Яновіч бязлітасны і з'едлівы, у высновах — песімістычны і пранізліва-самотны, у прагнозах — мудры і відушчы. Плён працы пісьменніка — кнігі «Беларусь, Беларусь» (Варшава, 1987), «Даліна поўна лёсу» (Беласток, 1993), «Тэра інкогніта: Беларусь» (Беласток, 1993), «Доўгая смерць Крынак» (Бельск — Беласток, 1993), «Лістоўе» (Беласток, 1995), на італьянскай мове «Мініяцоры» (Венецыя, 1998), «Запісы веку» (Беласток, 1999).

Адносіны аўтара да герояў і падзей, ідэяна-філасофскі змест твора і яго настрой выразней акрэсліваюцца з дапамогай моўнага ладу прозы Сакрата Яновіча, які ахоплівае багацейшы лексічны пласты: ад пірычна-узнёслага да праставата-грубога, ад дыялектычнага да літаратурнага. Там, дзе ў творы існуюць Яновічавы «тутэйшыя», гучыць саркастычныя апевы, насычаны па народнаму трапнымі параўнаннямі, вульгарызмамі, кпінамі, уласнымі наватарамі: «Часам ламарэндзіць паміж пламатам грузавік з брызентавым гарбом, прашлапае забарадзель абадранец». Калі ж аўтар хоча ўвесці чытача ў чароўны свет мары ці ўспамінаў, пазнаёміць з зорнымі надзеямі, перадаць зменлівае харавое прыроды, тады скарыстоўвае нечаканыя метафары, яскравыя эпітэты, амаль пазытыўны мастацкія сродкі: «У Александроўскім палатку, на загоне бацькоўскім пацуючай маіх, збжынка! Адзінокая яна, як жыццё. Ціхая, як мудрасць. Пахілена, бы лёс. Зялёная, нібы свет...»

Нагадаю, што С. Яновіч не толькі пісьменнік і публіцыст, але і перакладчык. У яго апрацоўцы на польскай мове ўбачылі свет творы Я. Брылія А. Карлюка. Таксама ён займаецца выдавецкай і рэдактарскай справай, наладжвае выпуск літаратурна-крытычнага шматмоўнага часопіса. Польскі ўрад неаднаразова ўшаноўваў «Белавежца» ўзнагародамі за дасягненні ў творчасці і грамадскай дзейнасці. С. Яновіч з'яўляецца членам Саюзаў пісьменнікаў Беларусі і Польшчы.

Творы Сакрата Яновіча пакідаюць адчуванне магчымасці пазітыўнага перамен, калі не ў эмпірычнай сучаснай рэчаіснасці, то хоць бы ў духоўнай свядомасці чалавека. Вера засталася ў пісьменніка і ў нас. Канечне, гэтыя іскрыні надзеі ў нашым жыцці не вельмі частыя, але тым больш яны каштоўныя.

Веру ў жыццё, смерць яго і ўваскрашэнне.
І ў вечнае, бо бязмежнае.
І ў чалавека.
І ў свет — веру.

Анатоль РАМАНЧУК.
г. Гродна.

Пачатак біяграфічнага шляху Сакрата Яновіча даволі тыповы для людзей яго пакалення. Нападзіўся ў мястэчку Крынікі. Незабывуныя ўяўленні дзяцінства складаліся з захаплення цудоўнымі светам роднай прыроды, цішынёю да жыцця аднавяскоўцаў, а таксама ўсіх тых бедаў і навапаў, што пракаціліся па нашай зямлі ў сярэдзіне XX стагоддзя. Сялянская сям'я жыла не вельмі заможна, таму для юнака лепшая будучыня бачылася ў горадзе. У чатырнаццаць год крынкаўскі Сакрат, як большасць яго ровеснікаў, пасля школы едзе ў Беласток. Там вучыцца на электрыка і, нейкі час папрацаваўшы, усё ж адшуквае сваё сапраўднае прызначэнне — літаратуру, пісьменства.

Маладосць таленавітага чалавека з яе прагай творчасці і дзейнасці, фарміраванне сталага святапогляду прыпалі на часы, калі на Беласточчыне набіраў моц нацыянальна-патрыятычны рух беларусаў, які выявіўся ў актыўным грамадскім і культурным жыцці. Значнае выдавецтва штотыднёвік «Ніва», выходзячы календары, а таксама літаратурны альманах і зборнікі. З 1958 года дзейнічае Беларускае літаб'яднанне «Белавежа». Ад самага пачатку яго чынікам з'яўляецца і малады Сакрат Яновіч. Ён працуе журналістам у «Ніве», на літстаронцы якой рэгулярна прадстаўляліся творы «Белавежцаў».

Проза С. Яновіча адразу вызначылася на агульным фоне тагачаснай творчасці «Белавежы» не толькі характэрнай малой формай і нязвычайным стылем, але і надзвычай самабытнай трактоўкай многіх праяў навакольнай рэчаіснасці, увасобленых у штодзённым жыцці землякоў з родных Крынак і іншых беластоцкіх вёсак і мястэчак. Праз калізіі лёсаў вызначаюцца па-сапраўднаму пазнавальныя і тыповыя нацыянальныя характары. Праўдзе рэальнасці Сакрат Яновіч вучыўся ў такіх прызнаных майстроў, як І. Бабель, Л. Талстой, Э. Хэмінгвэй. Творы маладога пісьменніка вызначаліся высокім мастацкім узроўнем, самабытным талентам унікальнага даследчыка чалавечай прыроды. Адчуваўся, што С. Яновіч сапраўды разумее паміж сабою сучаснікаў, складаныя маральна-псіхалагічныя перыпетыі жыхароў памежжа.

«На загонах, як у жыцці, — усяго пакрысе». Першы зборнік С. Яновіча «Загоны» (Беласток, 1969) уражваў наватарскімі формамі і зместу твораў. Ад пачатку выкрываліся арыгінальны стыль, які адначасова грунтаваўся на глыбокіх дыялектычных пластах і шырокіх філалогічна-культуралагічных прас-

торах. Гэта была, як адразу прызнала крытыка, надзвычай цэльная кніга, якая выверанай кампазіцыяй злучыла ў агульным водавароце жыццёвыя лёсы і трагедыі, разнастайныя думкі і развагі, назіранні і высновы. У творах «Белавежца» адчуваецца засяроджаны роздум над гістарычнымі, грамадскімі, рэлігійнымі, культурнымі праблемамі беларускага народа і нацыянальнай меншасці ў Польшчы.

Часцей думка падаецца ў алегарычнай шматзначнасці. Многія мініяцюры і эцюды нагадваюць філасофскія медытацыі ці інтэлектуальныя рэфлексіі. З часам роздумнасць прозы С. Яновіча паглыбляецца, ангажыруецца ў многіх філасофскіх плынях і накірунках: «Найперш прыдуманні пачатак і канец з перакананнем, што гэта можа мець значэнне ў бясконцасці, а не толькі з жадання быць патрэбным. Хто зразумей сваю непатрэбнасць — памірае... Аднак жа трэба адразу сказаць, што і патрэбнасць з'яўляецца такой жа выдуманкай, як грошы або машыны, ці бомбы... Што ні зробім — з'явіцца тым жа існаваннем, як бацькі ў сыне, зямлі ў людзях, матэры ў электронах, у нічым... У бясконцасці».

Разам з тым, можна сцвярджаць, што творчасць беластоцкага Сакрата жыццёва традыцыянальна нацыянальнай літаратуры. Вось «Валошка» — адзін з першых твораў, дзе ўжо класічны вобраз васьліка-валошкі набывае новую інтэрпрэтацыю. Наш сучаснік спрабуе зазірнуць далей у будучыню любой з яў: «Кропля блакіту ў спелым жытнівым узмежку... Сярд пакідае цябе драпежным асеннім вятрам, якія збыткуюць, глумяцца над палёткамі тваёй удовінай прыгажосці... Ад знямогі горбіцца ў парудзелым іржэі. Ціха паміраеш». Як бачым, ісціна, што адкрываецца перад намі, не заўсёды бывае радаснай, і патрабуецца мужнасць, каб прызнаць гэта.

Адраду дакладна абазначыўся і герой прозы С. Яновіча. У пазнейшыя перыяды творчасці пісьменнік ускладняў аналіз характару сучасніка, з хірургічнай дакладнасцю прэпарыруючы хваравітыя і пачварныя мясціны чалавечай індывідуальнасці. Герой С. Яновіча характарызуецца як тыповы прадстаўнік свайго часу і асяроддзя — урбанізаваны правінцыял з мізэрнымі ўласніцкімі памкненнямі, збяднелай духоўнасцю, скалечанай мараллю. «Ідуць тыя янычары імперыі АБЫ-ЖЫЦЬ з шаблямі крывымі, як сумленне, з мушкетамі, у якіх кулі бяздумнасці. Ім

ДЭБЮТ

«МАЛАДЗІЧОК»

Шэсць гадоў таму ў Мінскім дзяржаўным педагагічным каледжы № 1 вылучылася група навучэнцаў, якія спрабавалі пісаць вершы і прозу. Жаданне спасцігаць сакрэты літаратурнай творчасці прывяло іх да ідэі стварыць суполку. Аб'яднанне назвалі «Маладзічок». Першымі яго кіраўнікамі сталі Юрый Мельнікаў і Андрэй Латышэвіч, кансультантам — выкладчыца В. Раманцэвіч. На працягу ўсіх гэтых гадоў гурткоўцы плён-

на працуюць: наведваюць музеі, Дом літаратара, ладзяць падарожжы, сустрэчы са знакамітымі людзьмі краіны. Ужо выпушчана 17 паасобнікаў альманаха, сярод іх ёсць аўтарскія і тэматычныя.

Прапануем чытачам «Голасу Радзімы» спробы п'яра «маладзічкоўцаў».

Вольга КАНДРАЦЬЕВА,
кіраўнік суполкі «Маладзічок» МДПК № 1.

Вікторыя КУРБЕКА

Прыгожых кветак свет вялікі,
І там растуць яны і тут,
А самы найпрыгажэйшы кут —
Ты, Беларусь, мая Радзіма.
Ты — кветка любая мая.
Ніколі край мой на загіне,
Пакуль ёсць ты, пакуль ёсць я.

— Не сумуй, — кажу яму, —
не трэба,
Папрасі ты шчасця ў неба.

Зорка ўпадзе на хвалю
Для таго, каб здзейсніць
мару.

Гэта будзе не салодкі сон —
Дачакаўся проста шчасця ён.

І знікну, нібы метэор,
Я думку рукамі памацаю,
Ўзімуся над пікамі гор.

Клянуся, зраблю
немагчымае,
У думках табе я крычу,
Але ні з якой прычыны
Сказаць не магу, што хачу.

Усё для цябе таемна...
Ніколі, аднак, не чакай
Майго прызнання.
Дарэмна.
Калі кахаш — кахай.

ВЯСНА

Вясною мне на досвітку
не спіцца,
Імчуся спевам птушак
да палёў,
А сонца, як драпежніца-лісіца,
Хмар ловіць — серабрыстых
журавоў.
Зімовы пах сумотна адлятае,
І на зямлі больш радасці,
святла,
Душа падбелам залатым
адтае,
І просіць ці каханія, ці цяпла.

Ганна КАНАНОВІЧ
Тапчу каторы дзень адна
Знаёмыя сцяжынкі,
Нямая толькі цішыня
Бярэ мяне ў абдымкі.

Халодны позірк цемнаты
Душу на льдзінку студзіць,
Забраў цяпло з сабою ты,
І больш яго не будзе.

Не будзе тых надзей і мар,
Не будзе больш спатканняў.
Як летні дожджык
з сініх хмар,
Прайшло наша каханне.

Святлана ГРЫДЗЮШКА

Ці ведаў ты, што я цябе
кахала,
Што столькі дзён адным
табой жыла,
Што пры сустрэчы вочы
апускала,
А ноччу плакала ля цёмнага
акна!

Ці ведаў, што пайшла б я
за табою,
Куды б ты ні паклікаў,
ні сказаў.
Я чайкаю над хуткаю вадою
Чакала ўсё. А ты — маўчаў.

Ці ведаў ты, што я была б
тваёю,
Калі б ты толькі змог мяне
знайсці,
Калі б тады, той ночкай
залатою,
Ты не дазволіў міма мне
прайсці.

З любых дарог бы я цябе
чакала,
Апошняе без слоў бы
аддала...
Ці верыў ты, што я цябе
кахала,
Што столькі дзён адным
табой жыла!

Вольга КАНДРАЦЬЕВА

Вядома, усё ў жыцці
праходзіць,
Нішто на свеце не стаіць.
Напіцца б мне такой вадзіцы,
Каб раны ў сэрцы загаіць.

Настасся ДАНИЛЬЧАНКА

**ТАБЕ,
ХТО ЗАРАЗ ДАЛЁКА**

Я атамы з рэчыва вылучу
І чыстае срэбра знайду,
Я радыус Арктыкі вылічу,
З пяску скандэнсую ваду.

Змагу існаваць і ў польмі,
І пры абсалютным нулі,
Адлегласць змяню паміж
зорамі

І полюсы нашай Зямлі.
Я знішчу закон гравітацыі

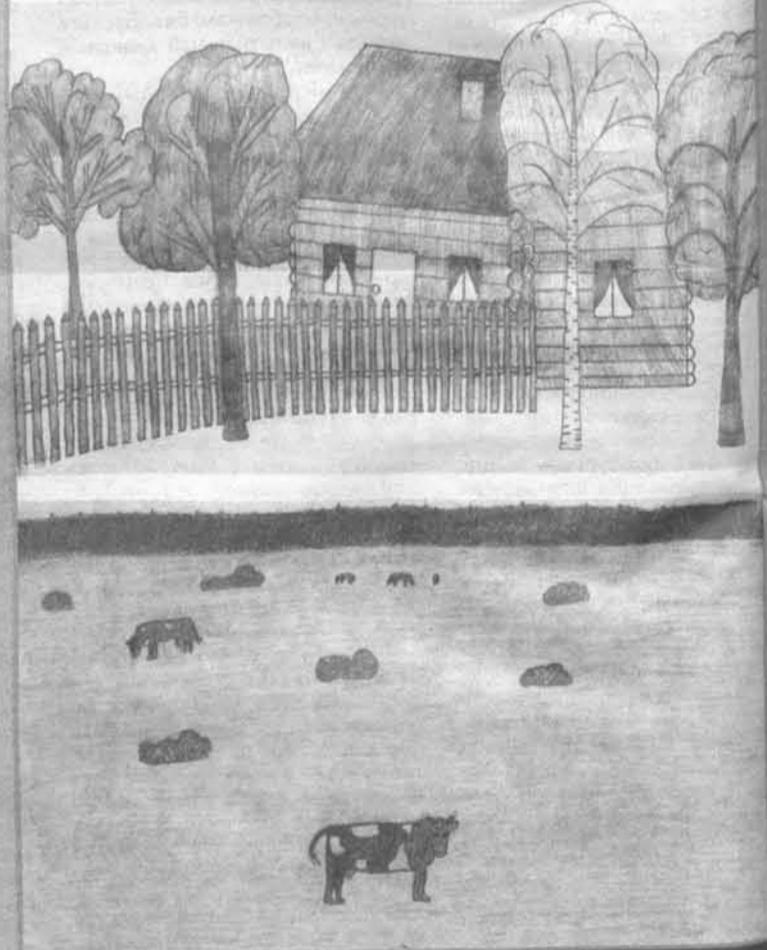
Ірына РАБРОВА

СОННЫ БЕРАГ

Дождж. Вецер. Хмары.
На моры гуляюць хвалі.

Сонны бераг зноў сумуе
І замкі на пяску малюе.

Зоры-вочы глядзяць на мора.
Што ж у цябе за гора!

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў № 34

- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.** 5. Ах-вяра. 6. Транты. 11. Назва. 12. Жніво. 13. Мастацтва. 16. Блакіт. 17. Плынь. 18. Трэска. 21. Абабак. 22. Васпан. 23. Шматок. 24. Пырнік. 29. Вязень. 30. Кутас. 31. Зварот. 35. Выклічнік. 37. Пляма. 38. Ложак. 39. Працяг. 40. Клямка.
- ПА ВЕРТЫКАЛІ.** 1. Ахова. 2. Продаж. 3. Кроква. 4. Стынь. 7. Матыль. 8. Патоль. 9. Націна. 10. Сведка. 14. Кіраванне. 15. Прапанова. 19. Нарог. 20. Барыш. 25. Няволя. 26. Шуфлік. 27. Ганчак. 28. Поплаў. 32. Выгляд. 33. Гіцаль. 34. Хмара. 36. Зорка.

РАКУРС

Першая вандроўка мінчука Максімі.

Фота Святланы БОРЫС.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубіжам «Радзіма».

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Ташыяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАШОШЭНКА.
Спецыяльныя карэспандэнты
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ,

Нэлі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазіпны рэдакцыі і аўтару, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81-Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 041 экз. Зак. 2209. Падпісана да друку 3.9.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукаваная ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).